በስመ አብ ወወልድ ወመንፈስ ቅዱስ አሐዱ አምላክ አሜን

ርእሰ ዐውደ ዓመት

የሃያኛው ምእት ዓመት የካልአይ /ሁለት/ ሺሕ ዓመትን አጠናቀን /የሃያ አንደኛው መቶ ክፍለ ዘመን የሣልሳይ /ሦስት/ ሺሕ ዓመትን አሐዱ ብለን ዘመነ ዮሐንስን ጀመርን።

በኢትዮጵያ የዘመን አቆጣጠር ዘመን አልፎ ዘመን ሲተካ ኦርቶዶክስ ተዋሕዶ ቅዱስት ቤተ ክርስቲያኗ በታላቅ ድምቀት የምታከብረው የዓመቱ የመሸጋገሪያ ዕለት ነው። በኢትዮጵያ የባሕረ ሀሳብ አቆጣጠር ይህ ዘመን የዓመቱ የመሸጋገሪያ ዕለት ቅዱስ ዮሐንስ ይባላል። ይህም ዕለት በግእዝ ርእሰ ዐውደ ዓመት በአማርኛ የዘመን መለወጫ፣ቅዱስ ዮሐንስ፣ ዕንቁጣጣሽ» እየተባለ ይጠራል። ይህ በዓል የዓመቱ የመጀሪያ ዕለት እንደ መሆኑ መጠን ለአውራኀም ጥንታቸው ነውና በዓመቱ ወሮች በመጀሪያ ቀን ይከበራል።

RXs ;Wd ›mT mSkrM xND qN lMN Ykb‰L)

በኢትዮጵያ ዘመን መለወጫ በመስከረም ወር የሆነበትን ምክንያት ሊቂውንቱ ሲያትቱ ብርሃናት /ፀሐይ፣ጨረቃ፣ከዋክብት/ የዓመት ዑደታቸውን በጳጉሜን ወር ጨርሰው በመስከረመ ወር ስለሚጀምሩ ነው። ያን ጊዜ ሌሊቱም ከቀኑ ጋር ይተካከላል። ዓመቱንም ጠንቅቀው ቢቆጥሩት 364 ይሆናል። «ለዘመን መታወቂያ ይሆን ዘንድ ፀሐይ፣ጨረቃንና ከዋክብትን ፈጠረ።» ይላልና። ሄኖክ 21፣49 ። በሌላ በኩልም በዘመነ ኖኅ ዓለምን የንፍር ውኃ አጥለቅልቋት ከቆየ በኋላ ዳግመኛ ከነበረው ውኃ የተገለጠችበት ወር ነው። ኩፋ 7፣1። «በመጀመሪያ ወር ምድር ታየች፤የንፍር ውኃም ከምድር ደረቀ።» የሚለውን መሠረት አድርገው የአቡሻኽር ሊቃውንት የዘመን መለወጫን ታሪክ አመጣጥ ያስቀምጣሉ።

ኢትዮጵያ ጥንታውያን በሆኑና በታወቁ የአሕዛብ መንግሥታት ዘመን እንኳን ሳይቀር የራስዋን ብሔራዊ ድርሻ በሐሳበ ዘመን ለትውልድ ማስተላለፏ ይታወቃል። የኢትዮጵያ የዓመተ ዓለም አቆጣጠር መሠረቱ መጽሐፍ ቅዱስ ሆኖ በሱባኤያት ተስማምቶ የልደተ ክርስቶስን ተስፋዊ ቀጠሮ አስገንዝቦአል። በአበቅቴና በመጥቅዕ ዐፅቅና ፍሬ እየሆኑ የተገኙት ቀዋምያን የሐሳብ አውታሮች እግባቸው ሲደርሱ የሚታዩት መንሥኤያቸውን/መነሻቸውን/መስከረም አንድ ቀን አድርገው ነው።

የዓመተ ዓለም ተረፈ ዘመን ያስገኘው አቦቅቴ መስከረም አንድ ቀንን ተደግፎ ይገኛል። ለአበቅቴ ቅርጫፍ የሆኑ የስድስት ወር ሕፀፅና ሠርቀ ሌሊት፣የጨረቃ ብርሃን ሙላት ጉድለት የሚለካበት የጨረቃ አቆጣጠር መነሻዎች መስከረም አንድ ቀን ነው።

መጥቅዕ አጽዋማትና በዓላት በጥንት ተረክቦቸው /ቀድሞ በዋሉበት ቀን/ እንዲውሉ የሚሆንበት ነው። መጥቅዕ ለሚወድቅበት ቀን መነሻው የመስከረም መባቻ /መስከረም አንድ/ ቀን መሆኑ ይታወቃል። የቤተ ክርስቲያኒቱን ቀኖናዊ ሥርዓት ጥናት ያደረጉ አበው ርእሰ ዐውደ ዓመት መስከረም አንድ ቀን መሆኑን አስመልክተው በክታባቸው እንዳሰፈሩት «አራቱ ወንጌላውያን ዘመኑን

እየተካፈሉ፣በዮሐንስ ተፀንሶ በዘመነ ማቴዎስ ተወልዷል፤በዘመነ ማርቆስ ተጠምቋል፤ በዘመነ ሉቃስ ተሰቅሎ ዓለምን ከፍዳና ከመረገም ነጻ አውጥቷል» እያሉ ዘመናቱ ታሪካዊ ሐረጋቸውን ተከትለው እንደሚጓዙ ያስረዳሉ፡፡

ርእሰ ሀውደ ዓመት ለምን «ቅዱስ ዮሐንስ» ተባለ?

ቅዱስ ማርቆስ ወንጌሉን ሲጽፍ « የእግዚአብሔር ልጅ የኢየሱስ ክርስቶስ ወንጌል መጀመሪያ እነሆ፣መንገድህን የሚጠርግ መልእክተኛዬን በፊትህ እልካለሁ«የጌታን መንገድ አዘጋጁ ጥርጊያውንም አቅኑ» እያለ በምድረ በዳ የሚጮኽ ሰው ድምፅ ሲል ነቢየ የእግዚአብሔር ኢሳያስ መስክሯል፡፡ የነቢዩ ዘካርያስ ልጅ መጥምቀ መለኮት ቅዱስ ዮሐንስ በዘመነ ብሉይ መጨረሻና በዘመነ ሐዲስ መጀመሪያ ላይ ተነሥቶ « መንግሥተ ሰማያት ቀርባለችና ንስሐ ግቡ» እያለ ስለ ክርስቶስ አዳኝነት እየመሰከረ በምድረ በዳ የንስሐን ጥምቀት እያጠመቀ ለኃጢአት ስርየት እየሰበከ መጣ፡፡» ብሎ ለዘመነ ወንጌል የመጀመሪያ ምዕራፍ እንዳደረገው ያሳያል፡፡ማር 1፣14፡፡ ኢሳ 40፣34፡፡

የመጥምቁ ዮሐንስ ተግባር ለዘመነ ወንጌል በር ወይም መነሻ ሆኖ መገኘቱን በመረዳት የቤተ ክርስቲያን ሊቃውንት የበዓላትን ድንጋጌ በወሰኑበት ጊዜ የመጥምቁ ዮሐንስ መታሰቢያ በዓል የኢትዮጵያ ርእሰ ዐውደ ዓመት በሚሆን መስከረም አንድ ቀን እንዲከበር በየዓመቱ የዘመኑ መጀመሪያም በእርሱ ስም እንዲጠራ አደረጉ፡፡ /ድርሳን ዘቅዱስ ዮሐንስ አፈወርቅ፤ ገጽ 1፣3፡፡ ይህንንም በዓል አባቶቻችን ርእሰ ዐውደ ዓመትን ማክበር እንደሚገባ አስበው ያደረጉት ነው እንጂ መጥምቀ መለኮት ቅዱስ ዮሐንስ በሰማዕትነት ያረፈበት ቀን ስለሆነ አይደለም፡፡ ስለዚህ አዲሱ ዓመት መጀመሪያ ወይም ርእሰ ዓመት « ቅዱስ ዮሐንስ» ይባላል፡፡

መጽሐፈ ስንክሳር የዓመቱን መጀመሪያ /መስከረምን/ ሲያትት «ዝንቱ ወርኅ መስከረም ቡሩክ፤ ወውእቱ ርእሰ ዓመታት ዘግብጽ ወዘኢትዮጵያ፡፡ መዓልቱ ወሌሊቱ ለዝንቱ ወርኅ ዐሠርቱ ሰዓት ወክልኤቱ ወእምዝ የሐፅፅ እምአሚሩ ለወርኀ መስከረም ፤ይህ መስከረም ወር የተባረከ ነው፤ እርሱም የግብጽና የኢትዮጵያ ዓመቶች መጀመሪያ ነው፡፡ የዚህ ወር ቀኑና ሌሊቱ እኩል 12 ሰዓት ነው፡፡ ከዚህ በኋላ ከመስከረም አንድ ቀን ጀምሮ ቀኑ እየጐደለ ይሄዳል፡፡ » በማለት የቅዱስ ዮሐንስን የመስከረም አንድ ቀን በዓል ርእሰ ዐውደ ዓመት አከባበር ያስረዳል፡፡

ርእሰ ዐውደ ዓመት ዕንቁጣጣሽ የተባለበትም ምክንያት«ዕንቁ ዕፅ አወጣሽ» ብሎ የአበባውን መፈንዳት ወይም «ዕንቁ ዕጣ ወጣሽ» መልካሚቱ ምድር በማለት ያስረዳል፡፡ የኢትዮጵያ እምነት በ ን ስቱ ሕግጋት፤ 1953 ዓ.ም ገጽ 233/235፡፡

ርእሰ ዐውደ ዓመት በዘመን አቆጣጠር

የኢትዮጵያ ዘመን አቆጣጠር ከምዕራባውያን ዘመን አቆጣጠር ይለያል፡፡ ምዕራብውያን ዘመንን የሚቆጥሩት ሮማውያን የሮም ከተማ የተቆረቆረችበትን ዘመን መነሻ አድርገው ነበር፡፡ ያ ወቅትም ታላቁ እስክንድር የገነነበት ዘመን በመሆኑ የእኛ ካህናት «ዘመነ እስክንድር» በሚል ስም ይጠሩት እንደነበር ጥንታውያን የብራና

መጻሕቶቻችን ይመሰክራሉ። የሶርያውያን የዘመን አቆጣጠር ደግሞ በፀሐይ ቆጥሮ ለዓመቱ 365/6 ዕለት መስጠትን /ከሮማውያን በተዋሱ ጊዜ የዓመቱን መጀሪያ ጥቅምት አንድ/ October 1/ ቀን ላይ አድርገውት ነበር።

በኋላ የሰማዕታት መታሰቢያ እንዲሆን በ460 ዓመጸ እግዚእ ወደ መስከረም አንድ / September 1/ ቀን ለወጡት። የዘመን አቆጣጠራችን ከምዕራባውያን የተለየበት ምክንያት ዓሥራት ገ/ማርያም የዘመን አቆጣጠር በሚማለው ጽሑፋቸው እንደ ገለጹት ዲዮናስዮስ የተባለው የሮማ መነኩሴ ጌታችን ኢየሱስ ክርስቶስ ወደ ተወለደበት ዘመን ለማወቅ የታሪክ ክስተትን ነበር የተከተለው። ይኸውም የሮም ከተማ የተመሠረተበትን ዘመን ይዞ በመቁጠሩ ነው። የኢትዮጵያ አርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን የኢየሱስ ክርስቶስን የልደት ዘመን ለመወሰን የታሪክ ክስተትን አልተከተለችም ብለዋል።

አለቃ ኪዳነ ወልድ ክፍሌ ይህንን አባባል ሲያረጋግጡ« ኢትዮጵያ ዘመነ ብሉይን እንዲህ አስተካክላ 5500 ብላ የሐዲስ ኪዳን ዘመን አቆጣጠሯ ልዩ ሆኖ ከማንም ቁጥር አይገጥምም፤ከሌሎች አብያተ ክርስቲያናት ከምሥራቆቹም ከምዕራቦቹም ወትሮ በሰባት ዓመት ታጐድላለች ምክንያቱም ባለታሪኮችን ትታ ወንጌል ተርጓሚዎችን ስለ ተከተለች ነው። ብለዋል ። በዚህ መሠረትም የኢትዮጵያና የአውሮውያን የዘመን አቆጣጠር ልዩነት ሊኖረው ችሏል።

ኢትዮጵያ በመጽሐፍ ቅዱስ ትርጓሜ መሠረት መነሻዋ የ5500 ዘመን ፍጻሜ ሲሆን አውሮውያን ግን መነሻ ያደረጉት የታሪክ ክስተትን በመሆኑ ነው። ዓሥራት ገብረ ማርያም፤የዘመን አቆጣጠር፣ከገጽ 58/59 ።

በኢትዮጵያ ዘመን አቆጣጠር የሁለት ሺሕ ዓመት የአጽዋማትና በዓላት ማውጫ ካለንደር ዘመኑ ዘመነ ዮሐንስ ይባላል። አበቅቴው 23፤መጥቅዕ ደግሞ 7 ነው ።